Nro 31.

KURYER LITEWSKI

Za dozwoleniem Nayjwyższego Rządu, Nayiaśnieyszego CESARZA, IMPERATORA Całey Rossyi.

Z GRODNA DNIA 16. STYCZNIA Roku 1797. W PONIEDZIAŁEK.

z Londynu 10 Grudnia.

Klub zwany *Whigt* zebrany w *Dublinie* i z naygorętszych patryotow złożony, uchwalił na iednym z swych ostatnich posiedzeń, że nieodbicie potrzebna iest reforma Parlamentu *Jrlandzkiego*, oraz nadanie większey wolności Katolikom w *Jrlandyi*, i żeby w tym celu ogulną ustanowić *Unią*. Eskadra Admirała *Putt* zabrała okręt *Adrian* płynący z cukrem i pieniędzmi z *Hawany* do *Barcellony*. —«— P. *Bute* po swym powrócie z *Madrytu*, miał długą z P. *Pitt* Konferencyą. —«— Mówią o zabraniu 7. naszych Kupieckich okrętow przez Eskadrę Hiszpańską w Ciaśninie *Gibraltarskiey*.

D. 15. Grudnia. Wczoray Sekretarz Stanu P. *Dundas* prezentował Jzbie niższey poselstwo Króla, w którym wyraża, że mimo wszełkich starań, które Król Jmć łożył na utrzymanie dobrey harmonij między Anglią i Królem Hiszpańskim, negocyacya przerwana została nagle przez deklaracyą woyny ze strony Króla Katolickiego. Przeto Król Jmć wzywa wsparcia i pomocy od swego Parlamentu. —«— Poselstwo to iutro będzie roztrząsane, i razem podany będzie Izbie manifest odpowiedni na deklaracyą Hiszpańską. —«— Eskadra Admirała *Gardner* odebrała rozkaz wyiścia na morze.

z Paryża d. 19 Grudnia.

Na Sessyi Rady 500. d. 13. t. m. *Vaublanc* w zabranym głosie rzekł: „ Konieczną iest potrzebą wiedzieć z pewnością, czyli obraz świetny, w którym nam wystawiono osady nasze, z prawdą zgadza się? Czy Dyrektoryat nie iest oszukanym, i czy intryga z pierwszey tey Magistratury nierobi sobie narzędzia do obłąkania Rady? Wiecie dobrze, Prawodawcy, iak osady ważnym są dla Francyi obiektem, wiecie, że Francya winna im była corocznie 60. milionów przewagi w handlu na swoię stronę. Co rok 800. okrętów z portow naszych płynęło do nich, przywożąc za powrótem swoim, w zamianę naszego zboża, towary tamteysze które znaczney części Europy dostarczaliśmy. —«— Tym sposobem handel kupiecki był szkołą wybornych Maytków dla siły Morskiey. —«— Od czasu upadku tamtego i ta także niknie. Nigdy iey odnowić niepotraficie, i nie wydrzecie Anglikom panowania na morzu, ieżeli przez usiłowania skuteczne i nayrostropniey kierowane, nieodnowicie handlu Kupieckiego, przyprowadzaiąc osady wasze do dobrego stanu. Przyidzie czas, w którym będę mógł zedrzeć ciemną zasłonę, którą okrucieństwa w tych odległych stronach popełnione zakryć staraią się. Powiem, iak Kommissarze teraznieysi zniewazali prawdziwych Francuzow, iak uciemiężali właścicielow, i przez wyroki przeciwne wolności, własności i życiu białych zniszczyli naypięknieyszą z osad naszych. —«— Nie sam tylko Grł *Rochambeau* w ucieczce schronienia szukać musiał, lecz wszyscy officerowie siły morskiey i Artylleryi, unikaiąc preskrypcyi, do *nowey Anglij* oddalili się. —«— Jak tylko broń w ręce murzynów dano, nowa insurrekcya w pułnocney części wyspy *St Domingo* wybuchneła, i źle myślący wnet złączyli się z naywiększemi Rzpltey nieprzyiaciołmi, emigrantami i Anglikami. —«— Niebezpieczeństwo iest wielkie: żądam więc, aby Deputacya wygotowała swóy rapport iak nayprędzey, nie względem przeszłych, lecz terażnieyszych czynności Kommissarza *Santhonax*. „ Rada zgodziła się na to, i postanowiła żądać od Dyrektoryatu, papierow sciągaiących się do Kolonistow Aresztowanych w *Bayonne*, oraz uwiadomienia względem okoliczności zaszłych na wyspie St *Domingo*, i stanu handlowego i politycznego osad Zachodnich. —«— W tych dniach przyiechało tu dwóch Adiutantow Gła *Buonaparte*, którzy z sobą przywiezli 4. sztandary zdobyte na Cesarskich w bitwie d. 16 Listopada przy *Arcole*: będą one iutro na audyencyi publiczney Dyrektoryatowi oddane. Słychać, mówi *Louvet* w swoim dzisieyszym dzienniku, że wspomnieni Adjutanci przywiezli także z sobą, srebrne trąby, które dawniey do Xcia Modeńskiego należały. We Włoszech, dodaie tenże dziennik, wszystko pomyślnie idzie. Bombardowanie *Mantuy* miało się d. 15. Grudnia w odległości 800. sążni od fortecy rozpocząć, gdyż obłężeni żadney dotąd propozycyi do poddania się nie uczynili. *Buonaparte* obieżdżaiąc kray Medyolański, żądał od tamecznego Arcy-Biskupa, aby mu towarzyszył. W drodze napotykali znaczne kupy ludu zadziwionego na widok wspomnionego Grła w towarzystwie Arcy-Biskupa. Gdy ten ostatni zdawał się być pomieszanym, nieprzymuszay się WP, rzekł do niego *Buonaparte*, pociesz ten dobry lud: i Arcy Biskup wszędzie lud błogosławił.

D. 21. Grudnia. Flotta Hiszpańska znayduie się ieszcze w Tulonie, wiadomość za-

tym, że część iey wyszedłszy na morze, wiele od szturmu ucierpiała, nie zgadza się z prawdą. W rapporcie podanym od Ob. *Daunou* Radzie 500, względem nowego wyboru reprezentantów do ciała prawodawczego, znayduie się, iż ludność kraju Francuzkiego, wraz z osadami, *Belgium i Korsyką*, wynosi 33. miliony dusz; a że w obydwóch Radach 750 iest deputowanych, (z których trzecia część corok odmienia się) ieden więc na 44,000 mieszkańcow wypada. *Belgium* które z należącemi do niego prowincyami 69 reprezentantow ma wybierać, w tym roku wyszle tylko 23. — Piszą z Madrytu pod d. 1. t. m. że tam z *Kadix* przez Kuryera nadeszła wiadomość, iż w bliskości wspomnionego portu, Fregata Hiszpańska, która z *Vera Cruz* przypłyneła, i oprócz 3. milionow w towarach, 8. milionow piastrów w pieniądzach na sobie miała, w ręce Anglikow wpadła. Minister nasz Jnteressow Zagranicznych dostał w podarunku od Króla Neapolitanskiego serwis stołowy bardzo kosztowny. — Posiłki, które Graf *Buonaparte* od Armij *Alpów* otrzymał, 13000. ludzi wynoszą. W taiemnym artykule pokoiu z Królem *Oboyga Sycylij* zawartego, wolny wywoz zboża za 8. milionów liwrów z *Neapolu* do *Francyi* umówiony został. Monitor Francuski pod artykułem z *Florencyi* umieszcza następną wiadomość: Zapewniaią, że podróż P. *Manfredini* do główney kwatery Francuzkiey była w zamiarze żalenia się imieniem W. Xiążęcia, na postępki Ministra Rzplitey w *Florencyi Ob. Miot* staraiącego się robić partye przeciw rządowi; co się dobrey przyiaźni między Rzplitą *Francuzką* i Toskanią sprzeciwia. — Graf *Buonaparte* przełożenie to przyiął bardzo ozięble, i uskarżał się owszem na zniewagę temuż Ob. *Miot* wyrządzoną we *Florencyi*, iakoteż na czynności pierwszego Ministra *Toskanij Serrati*. — Głoszą, że przez wylew *Renu* pod *Kehl* część korpusu Austryaków obległaiącego tę twierdzę, odciętą została i w niewolą dostała się. Mowią, że ieżeli na przyszłą wiosnę przyidzie ieszcze do woyny, Graf *Pichegru* komendę Armij *Sambry i Mozy* obeymie: Ob. *Carnot* przyiaciel rzeczonego Grfa miał go do tego nakłonić. — Kaper nasz *Eugenie* o 16. Armatach, zabrał Kapra Angielskiego z *Liverpoel* od 18 armat po krwawey bitwie.

z Paryża 25. Grudnia.

Nota Lorda Malmesbury podana Ministrowi Jnteressow Zagranicznych.

Niżey podpisany ma zlecenie udzielić Ministrowi interessow Zagranicznych, przyłączone tu pisma zawieraiące w sobie przełożenia Dworu Angielskiego względem zamian, przez któreby woiuiące Mocarstwa, przyięte iuż wzaiemnie za zasady prawidło uskutecznić mogły. — W stosunku do dalszych na tey drodze w negocyacyi postępkow, niżey podpisany udzielać będzie Ministrowi potrzebnych tłumaczeń, a w rozpoznawaniu przełożeń, które Dyrektoryat z swey strony uczyni, z tą otwartością i w tym duchu poiednania się, odpowiadać będzie, które do sprawiedliwych i spokoynych dworu iego sentymentow stosuią się. W Paryżu d. 17 Grudnia 1796. *Malmesbury*.

Pismo względem pierwszych przedmiotow restytucyi zamian, i zobopólney umowy.

Principium, na które obydwa rządy, iako na zasadę negocyacyi zgodziły się ma za cel restytucye, którą Król Jmci W. *Brytanij* Francyi przyrzeka, w nadgrodę za układy, na któreby ta potencya przystała, dla zadość uczynienia sprawiedliwym pretensyom Alliantow Króla Jmci, i dla zachowania równowagi polityczney w Europie. — Król zatym W. *Brytanij* na dowod iak szczerze pragnie przywrócić pokoy powszechny, chciałby proponować, ażeby to *principium* wzięte było z obustron, w całey, ile bydź może, obszerności. Żąda następnie: (1.) Aby Francya oddała Cesarzowi wszystkie Kraie, któ re przed zaczęciem Woyny posiadał. (2.) Aby Francya z Rzeszą Niemiecką pokoy zawarła pod warunkami zgadzaiącemi się z ogulną spokoynością Europy, i stosownie do wzaiemnych interessow. Pokoy ten musiałby bydź zawierany z Cesarzem, iako głową Rzeszy Niemieckiey, bądź to za pośrednictwem Króla Jmci, bądź też directe, podług wyboru Cesarza Jmci. [3.] Ustąpienie z Włoch przez Woyska Francuzkie z obowiązkiem niemieszania w interessa wewnętrzne tego Kraju, który by był przywrócony, ile to bydź może, do *status ante bellum*. — W ciągu rozrząsania powszych 3 punktow wyszczegulnią się szczegulnie ki, przez któreby granice Kraie ... iących się stron były zakreślone, i spokoyność powszechna zapewniona. (2.) Co się zaś tycze innych sprzymierzeńcow Króla Jmci W. *Brytanij*, żąda, ażeby zostawiona była Dworowi *Petersburskiemu* zupełna i nieograniczona wolność oświadczenia swoiego pośrednictwa, gdyby to za rzecz przyzwoitą osądził; lub też przystąpienia do ostatecznego traktatu, a tym sposobem powrócenia się do pokoju z Rzplitą Francuzką (3) Król W. B. żąda także aby Dwor *Lisboński* zawarty był w Negocyacyi pokoiu z Francyą, i żeby nie było kwestyi o żadney cessyi lub uciążliwych warunkow z któreykolwiek strony. (4) Pod temi warunkami Król Jmć oświadcza Francyi zupełną restytucyą wszystkiego, cokolwiek na niey zdobył w obudwuch *Jndyach*, proponuiąc iey bliższe porozumienie się względem sposobow zapewnienia na przyszłość spokoyności obu narodow, i ugruntowania, ile bydź może korzyści wzaiemnych possessyi. Przyrzeka także wrócić Wyspy *St. Pierre* i *Miquelon* oraz rybołowstwa przy *Terre Nouve* iak było in *Status ante bellum*. Lecz gdyby Anglia przychyliła się ieszcze do odstąpienia prawa, które iey traktat *Utrechtski* nadaie, przeciwienia się ustąpieniu Francyi wyspy *St. Domingo*, natenczas żądałaby za to ustąpienie nadgrody, mogącey przynaymniey w części zapewnić równowagę possessyow w tey części świata. (5.) We wszystkich

przypadkach, cesſyi lub reſtytucyi, o które w ciągu negocyacyi, może bydź kweſtya, zoſtawiona będzie z iedney i drugiey ſtrony, zupełna wolność prywatnym oſobom przenieść ſię z familiami i maiątkami, gdzie im ſię będzie podobało, oraz przedać ſwoie dobra nieruchome. Ma dydź także ugodzono, aby wſzyſtkie ſekweſtrowane dobra, były wzaiemnie oddane, a prywatnym maiącym pretenſye do rządu, wzaiemnie ſprawiedliwość była wymierzona. [*bez podpiſu.*]

Drugie Pismo względem pokoiu z Hiszpanią i Hollandią.

Gdy Allianci Francyi żadney dotychczas nieokazali chęci traktowania z Anglią, z którego powodu Król Jmść mógłby był o nich zamilczeć. Lecz dla umknienia szkodliwey zwłoki w tak ważnym dziele pacyfikacyi generalney, Król Jmć wytłumaczy się wcześnie w obiekcie tyczącym się tych potencyi. Jeżeliby więc Król Jmć *Katolicki* chciał należeć do tey negocyacyi, lub przystąpić do ostatecznego traktatu, Król Angielski niebędzie temu przeciwny; a gdy do tychczas z obustron żadnych nieuczyniono zdobyczy, to pokoy może bydź tylko przywrocony, nie czyniąc wzmianki o żadney zamianie lub restytucyi, chyba w okoliczności tyczącey się 4 artykułu pisma podanego Ministrowi J. Z. względem wyspy St. *Domingo.* Gdyby iednak w czasie negocyacyi rzeczy, inną na siebie przybrały postać, natenczas wyraźnie i szczegulnie względem zamian będzie się trzeba umawiać.

Co się zaś tycze Hollandyi, Król Jmć i iego allianci są nadto *directe* intereſsowani względem sytuacyi polityczney tego Kraju, aby się mogli przychylić do oddani zawoiowanych na niey krajow, ieżeli Francya niezezwoli na przywrócenie iey tegoż stanu, w iakim przed woyną zostawała. Jeżeli w ziednoczonych Niderlandach dawny rząd będzie przywrócony, czego iak wnosić można, większość tameczn ych mieszkańcow pragnie, to Anglia odstąpi wielkiey części zaborow, które miałaby prawo zatrzymać. Lecz gdyby Król W. B. i Cesarz Jmść mieli, z Hollandyą sama, iak ona teraz iest, traktować, to musieliby dla nadgrodzenia sobie i zapewnienia spokoynosci, pewne kraie zatrzymać, restytucye iakiekolwiek dla Hollandyi nie inaczey miałyby mieysce, tylko ieleby nadgrodzone były przez układy zdolne zapewnić bezpieczeństwo *Niederlandow Austryackich.* Sposoby dóyścia do tego celu, zasadzaią się na tym, ażeby Francya wróciła Hollandyi te Kraie, które przez traktat pokoiu była sobie zatrzymała, a których poſseſsya w rekach Francuzkich niezgodna iest z bezpieczeństwem *Niderlandow Austryackich.* Na tych to zasadach Król W. B gotow iest traktować z teraznieyszą, Rzpltą *Hollenderską* dla przywrócenia pokoiu. W podobnym roztrząsaniu dałoby się wzgląd na intereſsa i prawa domu Oranii (bez podpisu)

Wypis z protokułu czynności Dyrektoryatu wykonawczego d. 28. Frimaire 5. Roku (18. *Grudnia.*)

Dyrektoryat wykonawczy, słuchawszy czytania urzędowey noty podpiſaney przez Lorda *Malmeſbury,* i dwuch piſm bez podpiſu konfidencyonalnie udzielonych Miniſtrowi Jnt. Zagr. Stanowi, co naſtępuie: Miniſter J. Z. oświadczy Lordowi *Malmeſbury,* że Dyrektoryat nieprzyimuie żadnego piſma bez podpiſu, i że ieſt wezwany do dania we 24. godzinach ſwoiego *Ultimatum* przez ſiebie podpiſane. Zaleca ſię Miniſtrowi J. Z. uſkutecznienie tego wyroku. Podpiſano *Barras* Prezydent. *Legarde* Sekretarz.

Odpowiedź Lorda Malmeſbury.

Lord *Malmeſbury* odpowiadaiąc na liſt oddany mu przez pierwſzego Sekretarza Miniſtra J. Z. uważa, iż podpiſuiąc urzedową notę, którą oddał Miniſtrowi J. Z. rozumiał, iż nie uwłacza dawnym zwyczaiom i dobrey wierze, i że nadał autentyczność potrzebną dwóm piſmom do noty przyłączonym. Żeby iednak, ile w iego ieſt mocy, uſunąć wſzyſtkie przeſzkody, chętnie uſkuteczni od Dyrektoryatu żądaną formalność, i odſyła Miniſtrowi J. Z. obydwa te piſma z podpiſem ſwey ręki. Co ſię zaś tycze żądania względem *Ultimatum,* to Lord *Malmeſbury* nie może nie uczynić uwagi, że kiedy koniecznie przy tym upierać ſię będzie, nim układaiące ſię ſtrony względem ſwych pretenſyi wzaiemnie porozumieią ſię, i nim Artykuły przyſzłego Traktatu będą wzięte pod roztrząſanie, którego wyciągaią koniecznie różne intereſsa, które wypada pogodzić, na tenczas wſzyſtkim dalſzym umowom wrota będą zamknięre. Nie może więc nic przydać do zapewnienia, które dał Miniſtrowi J. Z. tak uſtnie, iako też przez notę urzędową: i powtarza, iż gotow ieſt weyść z tym Miniſtrem we wſzelkie tłumaczenie, które w dalſzym ciągu negocyacyi mieyſce mieć może, i że w roztrząſaniu propozycyi ſwoiego Dworu lub przez Dyrektoryat podanych, zachowa tę otwartość i ſkłonność do poiednania ſię, któreby odpowiadały ſprawiedliwym i ſpokoynemi ſentymentami iego Dworu. Upraſza nakoniec, aby przyiął wyraz wyſokiego ſzacunku. w Paryżu 19. Grudnia 1796. *Malmeſbury.*

Odpowiedź Miniſtra na powyżſze Noty Lorda Malmeſbury.

Niżey podpiſany Miniſter J. Z. odebrał zlecenie od Dyrektoryatu, odpowiedzieć na Noty Lorda *Malmeſbury,* dnia 17. i 19. Grudnia podane, że Dyrektoryat wykonawczy ſię w żadne propozycye nie zgodne z Konſtytucyą, prawami, i traktatami przez Rptą zawartemi. Gdy przytym Lord *Malmeſbury* przy każdey urzędowey kommunikacyi oświadcza potrzebę zaſięgania woli dworu ſwego, i z tąd okazuie ſię, że w tych negocyacyach nie ma żadney ſobie właſney nadaney mocy, służy tylko za narzędzie ſwoiego Dworu, co przytomność iego w *Paryżu* nietylko czyni *niepożyteczną,* ale nawet nieprzyzwoitą, niżey podpiſany ma więc rozkaz uwiadomić go, aby w przeciągu 48. godzin z wſzyſtkiemi *Swity* iego oſobami,

Paryż, a potym Kraie Rptey opuścił. Nakoniec niżey podpisany wyraża imieniem Dyrektoryatu, że ieżeli Gabinet *Angielſki* żąda pokoiu, Dyrektorat Wyk. gotow ieſt utrzymywać daley negocyacye, podług zaſad teraz wyrażonych, przez poſyłanie wzaiemne Kuryerow. [Podpisano] *Delacroix* —/— Approbowano przez Dyrektoryat Wyk. w *Paryżu* 29. *Frimaire*, 5. Roku (19. Grudnia) *Barras* Prezydent. *Legarde* Sekretarz.

Odpowiedź Lorda Malmeſbury.

Lord *Malmeſbury* śpieſzy ſię z doniesieniem Miniſtrowi J. Z. że wczorayſzą *Notę* iego dziś odebrał. Czyni przygotowania do wyiazdu iutro z *Paryża*, i proſi o potrzebne dla ſiebie i dla *Swity* ſwoiey paſzporta. Upraſza oraz Miniſtra, aby przyiął oświadczenie wyſokiego iego ſzacunku. w *Paryżu* 20. Grudnia. —/— Niektore piſma publiczne były ogłoſiły uchwałę Dyrektoryatu, że wſzelkie związki między Rządem Francuſkim i ſtanow ziednoczonych Ameryki, uſtały. Ta nowina ieſt fałſzywa, i mamy fundament, mowi Zurnal *le Redacteur*, oney zaprzeczyć. Oſobiſte krzywdy, ktore ieden rząd może zarzucić drugiemu, nie mogą bydź powodem zerwania związkow przyiaźnych, między ſprzymierzonemi narodami, ktore gdy w burzliwych czaſach miały konieczny wpływ na poſtępki ich reprezentantow, nie mogą ſię nie złączyć na głos intereſsu wſpolnego.

z Paryża d. 25. Grudnia.

Listy prywatne z *Brest* donoszą, że Eskadra niemogła z *Berthcaume* wyniść na morze tylko d. 25. z przyczyny iakichści szkod poniesionych przez niektore okręty, i przytaczaią proklamacyą Gła *Hoche*, ktora zdaie się wskazywać cel expedycyi. —/— Wspomniony Grł wzywa w niey woysko, aby odpowiedziało oczekiwaniu Rzpltey, i zemściło się na Anglij za podbicie pod moc swoię handlu Europy. Przypomina wſpoltowarzyszom swoim, że są wezwani do zemszczenia się za prawa ludzkości zelżone i podeptane w *Irlandyi*, że nie są tam oczekiwani iako nieprzyiaciele, lecz zaproszeni iako bracia, przyiaciele, obrońcy przeciw tyrannij Angielskiey. Zaleca im szanowanie własności, porządek i karność, ktore są rękoymią pomyślnego skutku w nayniebezpiecznieyszych przedsięwzięciach. Oświadcza, że maiąc przed sobą albo niesławę bydź umieszczonemi w regestrze zboycow, albo honor bydź wspominanemi iako mściciele ludzkości i wolności zgwałconey, niepozostaie im inszy wybor iak tylko hańba albo śmierć, nieuchronnie wisząca za wszelkie naruszenie porządku, ktory będzie się starał utrzymać; wskazuie im nakoniec drogę do *Londynu*, iako kres, ktorego dosięgnąć muszą, dla zemszczenia się krzywd wyrządzonych Europie przez tylokrotne zamachy dumney *Pitta* polityki. —/— Stan Floty iest następuiący; 17. okrętow liniowych, z ktorych ieden od 80 Armat, a inne od 74; okręt 1. bez lin i masztow od 40; 72 fregaty, 6 Korwet; 6 statkow mnieyszych 2. Kapry. Armia Morska dzieli się na 3. Eskadry; Awangarda komenderowana przez, Ob *Richery*; korpus przez *Morard de Galles*; Aryergarda przez Kontr-Admirała *Nielly:* iest procz tego 7. statkow naładowanych amunicyą, woyskiem, sprzętami woyskowemi, i uniformami rożnych kształtow i kolorow i rożną bronią. Zywności dla Woyska iest tylko na 15 dni, a dla ekwipażow na 6 tygodni. (*z Gazety du Bas-Rhin Nr:* 105.

z Hagi 24. Grudnia.

Na mocy wczoray ogłoszoney proklamacyi, wszyscy obywatele od 15 do 45 roku, maią się w broń przysposobić, i są obowiązani, w przypadku potrzeby, udać się na granicę Rzpltey, i składać garnizony w miastach, wszyscy mieszczanie będą podzieleni na regimenta, i poddani pod surową karność, ktorey przepis w krotce nastąpi. Ci, ktorzy więcey 45 lat maią, tudzież żony, corki i służący zapłacą kontrybucyą. Wszyscy, ktorzy niemaią ieszcze lat 45, i będą się wzbraniać wykonać przysięgę wierności, rownie i ci, ktorzy w roku 1787. rabowali lub prześladowali patryotow, skazani są na zapłacenie potroyney kontrybucyi.

D O N I E S I E N I E.

z W I L N A

W. J. Pani Franciſzka z Chrapowickich Koſtrowicka Podwoiewodzina Połocka Dnia 30. Xbris, po przykładnym dyſponowaniu ſię, dług wieczności oddała. Exekwie pogrzebowe rownie wſpaniałe iako i koſztowne z nayprzyzwoitſzym obrządkiem z wſzyſtkiemi Zakonami w Kościele J. XX. Bernardynow przez trzy dni odbywały ſię. Zyła lat 38.

N^ro. 31.

DODATEK DO KURYERA LITEWSKIEGO

Z GRODNA DNIA 16. STYCZNIA R. 1797. W PONIEDZIAŁEK.

Z Włoch 15 Grudnia.

Zona Gła *Buonaparte* przybywszy d. 26. Listopada do *Genuy*, z Wielkiemi honorami przyimowana była: d. 2 t. m. poiechała do Medyolanu do Męża. W *Bologne* kreskowano się względem Konstytucyi dla Kraju tego ułożoney. Z liczby 484 głosow 454 było za Konstytucyą, ktorey przyięcie z wielkiemi uroczystosciami ogłoszone zostało. Przystąpiono potym do wyboru 36. Reprezentantow, ktorzy na dzień 27 Grudnia w *Reggio* zgromadzić się i składać maią część zwołanego powszechnego zgromadzenia stanow połączonych na prawey stronie rzeki *Po.* Grł Francuzki *Vaubois* d. 4. Grudnia przybył do *Livorno*. Grł *Serrurier* dawniey tam zostaiący, odiechał d. 6 do Armij D. 7 z Garnizonu Republikanow 700 ludzi do *Maſſa* pomaszerowało.

Francuzki Kommiſſarz *Salicetti* udał się do *Korsyki* i iuż przybył do *Bastia*. Dany mu iest za pomocnika i drugiego Kommiſſarza bywszy Minister przy dworze *Toskańskim* O. *Miot*, ktory d. 29. Listopada miał u W. Xięcia Audyencyą pożegnania, na ktorey mu prezentował swoiego następcę Obywatela *Freville*. — Podług doniesień z *Neapolu* weszły do tego portu między 18 i 22 Listopada, 3 Angielskie od burzy skołatane Fregaty, na ktorych się znaydował *Vice-Rey Korsykański Elliot*, ktorego Angielski Minister P. *Hamilton*, d. 26. Listopada prezentował pierwszemu Ministrowi Głowi *Acton*, a 28 samemu Krolowi. Wszystkie woienne *Neapolitańskie* okręty, ktore były w służbie Angielskiey, do *Neapolu* powrociły. Pomimo to. że traktat pokoju z Francyą stanął, przygotowania woienne nieustaią i na przyszłość iak głoszą, ma bydź zawsze armia od 90,000 ludzi utrzymywana.

z Offenburg d. 17. Grudnia.

W tych dniach Xże de Condé z pod *Huningen* w okolice *Kehl* przybył, i ſtanowiſka w koło tey twierdzy oglądał. Officer przy nim będący Hr. *Francliew* zbliżywſzy ſię do rekognoſkowania iedney Wyſpy, trafiony był kulą, ktora mu głowę urwała. Officer ten bardzo ieſt żałowany.

z Offenburg 21. Grudnia.

Auſtryacy opanowawſzy 19. t. m. *dom pocztowy* przy *Kehl*, zaczęli naſtępuiący nocy kopać rowy, i baterye tak zbliżyli, iż mogą ſię teraz z łatwością w tym ſtanowiſku utrzymać. Oboz oſzańcowany Francuzow powyżey *Kehl* w bok *Sundheim*, ieſt zasłoniony ogniem wielu bateryi, mimo tego iednak Ceſarſcy znacznie z ſwey ſtrony roboty zbliżyli. —

D. 23. Grudnia. Kanonada z obuſtron ieſt żywa pod *Kehl*. Nieprzyiaciel częſto czyni wycieczki, ale zawſze ieſt ze ſtratą odparty. Ponieważ od kilku dni, coraz więcey wody na *Renie* przybywa, ſpodziewamy ſię, że będzie można użyć wynalezione machiny do zruynowania moſtu nieprzyiacielſkiego. Woda nadto mała niedozwoliła aż dotąd z niey korzyſtać. W potyczce 19. przy domie pocztowym zabrali Auſtryacy 4. Armaty i 2. Aubice. oraz 180. niewolnika. —

z Straſburga 23. Grudnia.

Dnia 19 Wczoray przy *Kehl* przyſzło do mocney utarczki. O godzinie 10. w wieczor chciał nieprzyiaciel ſpędzić naſze forpoczty na lewym ſkrzydle i na froncie, w tym właśnie czaſie, gdy Woyſka naſze czyniły wycieczkę na przeciw iego robotnikom. Po wyſtrzałach z ręczney broni, naſtąpił nayſtraſznieyſzy ogień z Armat . . . Strata ziedney i drugiey ſtrony ieſt mniey znaczna, i oba Woyſka zoſtały w ſwoich pozycyach. Dwie bomby wpadły do rowu. gdzie wiele było żołnierzy i wſzyſcy na ziemi leżeli, ale ſzczęściem kilku tylko zoſtało lekko ranionych. — Obadwa moſty ſą ieſzcze w dobrym ſtanie, chociaż częſtokroć uſzkodzone bywaią od granatow i kul, przewożą na nich codziennie amunicyą razem z Woyſkiem. Przybył wczoray ze ſtrony Auſtryackiey Officier, mowią, że przyniosł piſmo, w ktorym Arcy-Xże *Karol* wzywa Francuzow do ſpuſzczenia *Kehl*, i obozu uſortyfikowanego, oraz wyprowadzenia całey Artylleryi: co wſzyſtko odmowiono. W całey linij codziennie bywaią wycieczki przeciw robotnikom Auſtryackim, i te potyczki mniey lub więcey ſą krwawe. Mowią. że w czaſie tego oblężenia, wyſtrzelano iuż z iedney i drugiey ſtrony więcey 5,000. centnarow prochu.

D. 21. Ogień ze ſtrony Auſtryakow uſtał od dnia wczorayſzego aż do 3. godziny dziſiay; ale okopy ich nieco ſię poſunęły. Grł *Deſsaix* uczynił rekognoſkowanie bliſko ich robot, nie doznawſzy żadney przeſzkody.

Ten Gł przymuſzony wypocząć nieco po ſwoich pracach, ma tymczaſowie za zaſtępcę Gła *Saint-Cyr*. Mnoſtwo dezerterow codziennie do nas przybywa. —*u*—

D. 23 Pozycya nasza w *Kehl* iest zawsze taż sama; nieprzyiaciel czyni niesłychane usiłowania do posunięcia swych robot bliżey tey twierdzy i zdobycia iey. —*u*— Strzelanie z ręczney broni i Armat trwało aż do 21. godziny 10 z rana. W nocy z 20 na 21. nieprzyiaciel po mocnym strzelaniu, przypuścił z wielkim krzykiem, 3. fałszywe attaki na *Kehl*; trzy razy był odparty z stratą, i nawet wyparty został z swoich okopów, które iuż był posunął aż do domu pocztowego przy *Kehl*. —*u*— W nocy z 21 na 22. o godzinie 10 w wieczor, nieprzyiaciel postępował trzema kolumnami ku naszym okopom, ale mężnie odparty został. Powrócił znowu o 2. godzinie i bitwa była krwawa —*u*— O w puł do piątey uczynił ostatnie usiłowanie i wszystkie pomknął siły, tak, że w całey linij stanąć musieliśmy przeciwko niemu, lecz zbity został na głowę, rowy są napełnione trupami. Rachuią stratę w tey iedney nocy do 3,000 ludzi, pędzono się za nim we wszystkich punktach z bagnetem nad karkiem. —*u*— Zabralismy mu 100 niewolnika, między innemi 80 ludzi, którzy gonili nasz oddział zmyślaiący ucieczkę, a który wtenczas właśnie, gdy nieprzyiaciel rozumiał go być odciętym stanął frontem dla przymuszenia go do złożenia broni. W liczbie niewolnikow znayduie się ieden Officer sztabowy. General, który Komenderował tą expedycyą, zabity został. —*u*— Co naywięcey przyczyniło się do uczynienia nieporządku, w attakuiących, był to skutek iedney naszey ukrytey bateryi, z którey dano ognia, gdy się nieprzyiaciel zbliżył do naszey palisady. Dnia 22. zostawali prawie w nieczynności z obustron. Dzis mocna była kanonada.

z Wezel 28. *Grudnia.*

Onegday przybył tu Szwedzki Poſeł P. *König* iadący do Francyi wraz z ſwoim Dworem, i wczoray w dalſzą podróż do Paryża udał ſię.

z Kolonij 27. *Grudnia.*

Alexander Kommiſsarz porządkowy, poiedzie iutro do *Paryża*. Potwierdza ſię wiadomość, że Grł *Moreau* obeymie kommendę dwuch Armij, to ieſt *Połnocney*, oraz *Sambry* i *Mozy*. Ale niewiadomy ieſzcze ieſt czas iego przybycia. D. 23. t. m. odmieniano wartę w ſzańcu moſtowym przy *Neuvied*: Statek z 40. ſtrzelcami miał otwor, którego niepoſtrzeżono: gdy przybył na śrzodek *Renu*, zanurzył ſię nieznacznie ſtatek, i wſzyſcy ci nieſzczęśliwi od fali pochłonieni zoſtali. Wielu ſłyſząc ich wołanie w *Weiſsenthum* zbiegło ſię na pomoc, ale za późno, ieden tylko człowiek ſię wyratował. —*u*— Piſzą z *Duſseldorf* pod d. 24. że Woyſka nieuſtannie przechodzą na lewy brzeg *Renu* na leże zimowe. Zdaie ſię rzeczą pewną, że to Miaſto naſtępuiącey kampanij, będzie w ſtanie oblężenia. —*u*—

z Bazylei 18. *Grudnia.*

Jedna część Woyſk *Auſtryackich*, które ſtały obozem na przeciw *Huningen*, poſzła zawczora na zimowe Kwatery do bliżſzych Wioſek: mówią że Ceſarſcy część także ciężkiey Artyleryi ściągnęli z bateryow. W rzeczy ſamey niepodobna rzecz była woyſkom ſtać dłużey pod namiotami w tak oſtrey porze Roku. Konie między innemi naywięcey ucierpiały, i naywiększa ich część byłaby niewątpliwie zginęła gdyby ieſzcze dłużey pod gołym niebem ie utrzymywano. Woyſka, które ſię zoſtały w obozie, ſą odmieniane przez inne, które z Kwater przychodzą. Oſtatniego piątku ogień był uſtał z obuſtron przez godzin dwanaście rozumiano zrazu, że *Armiſticium* naſtąpiło: lecz nad wieczor znowu ſię kanonada rozpoczęła, i dotąd ieſzcze trwa.

z Wezel 31. *Grudnia w Wieczor.*

Krół Jmci Pruſki, wydał do ſwoiey regencyi i Kamery woienney reſkrypt bardzo ważny co do okoliczności, i pocieſzaiący wiernych iego poddanych, którzy na drugim brzegu *Renu* mieſzkaią. J.K. Mość daie tym kollegiom rozkaz, aby oświadczyli publicznie, w iego imieniu, że nie inna iego była intencya, iak tylko pozwolić Francuzom trzymać pod rządem zupełnie Woyſkowym Kraie na lewym brzegu *Renu* będące, aż do pokoiu z *Rzeſzą Niemiecką*, iako wyraźnie ieſt w Art. 5. traktatu *Bazyleyſkiego*. Jego Królewſka Mość uważa zatym za rzecz pewną, że Rząd *Francuſki* nie będzie ſię więcey upierał przy ſekweſtrowaniu dobr duchowieńſtwa, przy przedaży uproiektowaney laſow ſkarbowych i innych, i że odſtąpi kontrybucyi zbyteczney 3. milionow liwrow nałożoney na wzmienione Kraie. Kończy Krół ten reſkrypt na zapewnieniu ſwoich wiernych poddanych o ſkutecznęy na dal ſwoiey protekcyi, i czekać każe z ufnością powrotu tak pożądanego, dawnego rzeczy porządku.

Od Wyżſzego Renu 26. *Grudnia.*

Dnia 23. *Francuzi* uczynili wycieczkę z *Kehl*, ale wnet byli nazad odparci, ſkoro ſię roboty *Auſtryakow* ukończą, oblężenie z większym uſiłowaniem popierane będzie. Magnaci Węgierſcy, którzy byli przyiechali dla powinſzowania Arcy-Xięciu *Karolowi* zwycięſtw otrzymanych, wczora na powrót wyiechali. —*u*— Francuzi czynią rekwizycye w okolicach *Wormo* i *Grünſtadt*. —*u*— Za wczora przeſzły Ceſarſkie Woyſka przez *Ren* pod *Sandhofen* o milę od *Manheimu*.